

A 852 2

SZULT

ZMKA. TUD. KÖNYVTAR

ARCHIVUM
melléklet.
Szigoruan titkos.

Lelt. sz.: 1596

ÉDELMI MINISTER.

12.000
Eln. 4/a számhoz.

2. KÖNYVTÁR 1971

UTASÍTÁS

a vasutak katonásításának végrehajtására.

Csatolandó

220h „az A melléklethez“

(Támpontok
a rögtönítelő bírósági eljárásnál.)

BUDAPEST, 1917.

M. KIR. ÁLLAMI NYOMDA.

20. Muz 492

M. kir. honvédelmi minister.

4. melléklet.

12.000. számhoz.

Eln. 4/a.

Szigoruan titkos.

Utasítás

a vasutak katonásításának végrehajtására.

1. A vasutak katonásítása a m. k. honvédelmi minister rendelkezése alapján a cs. és kir. katonai parancsnokság intézkedése szerint körletenként a pályaudvar-parancsnokok, a népfölkelő munkás-osztágpáncsnokok, a kirendelt karhatalmi parancsnokok vagy mozgó különítmények parancsnokai által történik.

2. Nevezett parancsnokok a mellékelt „Hirdetmények“-et a vasut épületeire megfelelő helyen kifüggesztik, közhírré teszik és a legközelebbi vasúti felsőbbtséget a bekövetkező katonásításról értesítik.

3. A vasúti felsőbbtséget az üzemben alkalmazott és katonai fegyelem alá jutó összes egyénekről a katonásításra hivatott parancsnoknak egy névjegyzéket ad át.

4. A katonásítás végrehajtására hivatott parancsnok a helyszini szemle és a vasúti felsőbbtségtől nyert tájékoztatás alapján a neki kiutalt

körletet szükség szerint katonailag megszállja és a katonásítással járó bemutatást végrehajtja.

5. A bemutatás, illetve katonai vezetés alá való helyezés csak a következő két főcsoportba tartozó egyénekre terjed ki:

- a) a vasut szolgálatában álló összes szolgálatköteles, felmentett vagy oda vezényelt közös hadseregbeli (hadtengerészeti), honvéd és Landwehr valamint az összes népfölkelésre kötelezett, továbbá bosznia és hercegovinai illetőségű a 2. és 3. tartalék nyilvántartásába tartozó havidijasokra és legénységre;
- b) a nem hadköteles, de hadiszolgáltatásra kötelezett személyekre (17 éves ifjak és azon 18—50 év közöttiek, kik „minden népfölkelési szolgálatra alkalmatlan“-nak osztályoztattak).

6. A kereskedelemügyi minister által a munka folytatására kötelezett 17 évesnél fiatalabb és 50 évesnél idősebb férfiak, valamint az összes női alkalmazottak nem mutattatnak be és így nem is tartoznak a katonai parancsnok fegyelmi fenytő hatalma alá.

7. A katonai nyilvántartásba vétel végett a katonásítást végző parancsnok a fenti 5. pont a) bekezdésében megjelölt egyéneket a csatolt minta szerinti névjegyzékbe (1. számú melléklet) bevezeti.

8. A vasutnál alkalmazottak közül mindazok, akik szolgálatmentesek, továbbá, akik az üzem megzavarása nélkül átmenetileg nélkülözhetők alkalmas helyen gyülekeztetendők.

9. Ezután a hadkötelesekkel a népfölkelő eskü (2. mell.) — anyanyelven — leteendő. A nem hadköteles, hanem hadiszolgáltatásra kötelezettektől az esküt kivenni nem szabad.

Ha egy hadköteles az eskü letételét megtagadná, akkor az eskü neki felolvasandó s ezen eljárás, mely ugyanazon törvényes következményekkel bír, mint a tényleg letett eskü neki szóval megmagyarázandó és a névlajsromba bejegyzendő.

10. Az eskü kivétele után az összes hadköteles legénység kioktatandó, hogy most ők katonák, ennél fogva azoknak is kell magukat tartani, továbbá, hogy minden tekintetben a katonai fegyelemnek és katonai büntető bíraskodásnak vannak alárendelve.

A hadiszolgáltatásra kötelezett személyek kik esküt nem tesznek kioktatandók, hogy vasuti szolgálati kötelességeik tekintetében a katonai fegyelmi fenytő hatalom és a katonai büntető bíraskodás alá tartoznak.

Ezen kioktatás a legénység anyanyelvén történjék.

A katonai büntető bíraskodást a közös haderő bíróságai gyakorolják.

11. A katonásított alkalmazottaknak kihirdetendő, hogy minden kérelmet a kihallgatás alkalmával a parancsnoknál tartoznak előterjeszteni. Az illető parancsnok azonban az üzemet érintő ügyek elintézésénél a vasuti felsőbbbséggel egyetértőleg jár el.

12. A felesketett hadköteles legénységnek a következő hadicikkek felolvasandók és anyanyelvén behatóan megmagyarázandók:

I. Függelomsértésről. II. Zendülésről. III. Lázadásról. IV. A katonai őrségek iránti ellenszegülésről és tiszteletellenes magaviseletről. V. Szökésről. X. A fegyelem és rend háborításáról és XXI. A nyilvános erőszakoskodásról.

13. Ezen kihirdetés után az összegyülekezett alkalmazottak utasítandók, hogy ki-ki munkahelyére térjen vissza és ott munkáját tovább folytassa.

Ezen teendők gyorsan hajtandók végre, hogy a vasuti alkalmazottak szolgálatuktól hosszú időre ne vonassanak el.

A hadköteleseknel a megtörtént bemutatás és felesketés a névjegyzékben (29. rovat) előjegyzendő.

14. A katonásítást végző parancsnok ezután a vasuti felsőbbbségtől átvett névjegyzék alapján megállapítja, hogy a bemutató szemlén kik nem jelentek meg és a vasuti felsőbbbséggel együttesen tisztázza, hogy ezek közül kiknek a távolléte igazolt.

A meg nem jelentek közül a hadköteleseknél (18—50 évesek), valamint a hadiszolgáltatási törvény alapján szolgálatra kötelezetteknel a Névjegyzékben (I. mell.) a „Megjegyzés“ rovatba bejegyzi, hogy az elmaradás kiknél igazolt s kiknél nem igazolt.

Az indokoltan távolmaradottak a vasuti felsőbbsséggel egyetértve a legközelebbi alkalommal bemutatandók és esetleg felesketendők.

15. Azon hadköteles személyek, akik ezen bemutatástól indokolatlanul elmaradtak, az illetékes közigazgatási hatósággal egyetértőleg a katonásítást végző parancsnok utasítására kiküldendő járőrökkel, melyhez csendőr vagy rendőrközegek is beoszthatók, bekisérendők, utólag bemutatandók és felesketendők.

A hadiszolgáltatásra kötelezett személyek (vagyis a 17 évesek és a 18—50 év közöttiek, akik minden népfölkelési szolgálatra alkalmatlanok), ha felhívás dacára sem jelennének meg, úgy munkára való előállításuk iránt a közigazgatási hatóságok közbenjárása veendő igénybe, kiknek e célra a fegyveres karhatalom rendelkezésre áll.

16. A bemutatott *havidíjasok* nevei rendfokozatuk megjelölése mellett, amint csak lehetséges, az állományilletékes póttestnek (közös hadsereg, hadtengerészet, honvédség, Landwehr, m. kir., cs. kir. népfölkelés) tudomására hozandó.

A bemutatott *legénység*nél lévő katonai (honvéd, népfölkelési) igazolványokmányokra a bemutatási záradék a következőkép vezetendő rá:

„A vasutak katonásítása alkalmából tényleges szolgálatra bemutatottatott.

Kelt“

Ezen záradék rávezetése után az igazolványi okmányok

- a) a közös hadsereghez tartozókra nézve a községi illetőség szerinti cs. és kir. kiegészítési kerületi parancsnokságnak,
- b) a honvédséghez tartozókra nézve a községi illetőség szerinti honvéd kiegészítő parancsnokságnak,
- c) a népfölkeléshez tartozókra a községi illetőség szerinti népfölkelő parancsnoksághoz küldendők meg.

Hasonlóan kell eljárni az ausztriai illetve Bosznia-Hercegovina tartományi illetőségű bemutatott *legénység* igazolványi okmányaival is.

17. A bemutatásnál használt névjegyzék a bemutatásnál közreműködő katonai parancsnok és a személyazonosságot megállapító polgári (vasuti) közeg által aláírandó, azután megőrzés és nyilvántartás végett azon katonai parancsnoknak adandó át, aki a katonai fegyelmi hatalom gyakorlásával megbizatik.

18. A katonásítást végrehajtó parancsnok, a kiutalt körlet nagysága szerint, egy vagy több

egységet alkot, amelyet rend és fegyelem tekintetében vagy maga vagy kirendelt tisztjei útján vezet.

Pl. egy közepes, áttekinthető állomáson az összes vasuti alkalmazottak közvetlenül a katonásítást végrehajtó parancsnoknak lesznek alárendelve.

Egy nagyobb állomáson a fűtőházi személyzet, a raktári személyzet, a forgalmi személyzet, stb. egy-egy egységet képez, amelyek élén egy tiszt és a karhatalomból kirendelt megfelelő legénység áll. A katonásítást végrehajtó parancsnok megfelelő karhatalmi osztagot visszatartva, az összes fegyelmi egységeket vezeti.

Kisebb állomások és a nyílt pálya vasuti alkalmazottjainak katonásítása a legközelebbi karhatalomtól kiküldött mozgó különítmények által történik a katonai parancsnokság részletintézkedése alapján.

Fegyelmi fenyítő hatalom.

19. A katonásítást végrehajtó parancsnok, ha törzstiszt, a csapatparancsnok, ha főtiszt, a kiküldönített alosztály parancsnok fegyelmi fenyítő hatalmát gyakorolja.

A vasuti felsőbbség elleni engedetlenségek kizárólag a katonásítást végrehajtó parancsnok fenyítő hatalma alá tartoznak.

A vasuti alkalmazottak szolgálati alárendeltsége az üzem fentartására és a forgalom lebonyolítására a vasuti szolgálati utasítások értelmében

megmarad. Az ez irányban elkövetett kihágásokat a katonásítást végrehajtó parancsnok az illetékes vasuti felsőbbség felszólítására fegyelmileg is elintézhethet.

Olyan büntetendő cselekmények vagy mulasztások megtorlása tekintetében, amelyek a katonai büntető birói eljárás alá esnek, az idevágó törvényes szabályok irányadók.

Illetékek.

20. A katonai karhatalmi osztagok, valamint a vasutakhoz vezényelt egyéb katonai egyének az eddigi illetékek élvezetében megmaradnak.

A vasuti alkalmazottak katonai illetményeket nem kapnak.

A munkaadó vasut és alkalmazottaik közötti viszony (munkabér, megbetegedés, baleset s ennek következményei, elhalálozás esetén való eljárás stb.) tekintetében a fennálló törvényes rendelkezések idevágó határozványai mérvadók.

A katonai hatóságok által, esetleg *kiutalt* katonai munkások olyan akkord, vagy munkabért kapnak, mint amilyenben a vasutnál alkalmazott hasonló munkások minden esetben részesülnek, ez azonban nem lehet kevesebb mint a honv. minist. 21.566/el. 4/a—1916. (hadügyminister 1916. évi Abt. 10. Nr. 131=500. res. 1916.) rendeletével megállapított bérminimum.

Elhelyezés és élelmezés.

21. A karhatalmi osztagok és általában a katonai parancsnokságok által kirendelt egyéb katonai osztagok elhelyezése és élelmezésére nézve a kirendelést eszközlő cs. és kir. katonai parancsnokságok intézkednek.

Zárórendelkezés.

22. Azt az időpontot, amidőn a vasutak katonai szolgálattételre behívott alkalmazottai a nem tényleges viszonyba visszahelyeztetnek, a honvédelmi minister állapítja meg.

A katonai karhatalom és egyéb kirendelt osztagoknak lehetővé vált csökkentése vagy teljes bevonása iránt a cs. és kir. katonai parancsnokságok az illetékes vasuti hatósággal egyetértőleg intézkednek.

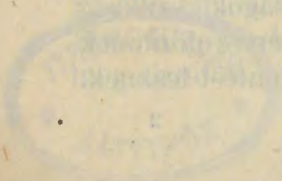
23. A vasutak katonásítása alkalmával behívott vasuti alkalmazottak katonai egyenruhával el nem láttatnak. Katonai mivoltuk jeléül a vasuti hatóság által kiadandó fehér karszalagot kapnak, mely a bal felső karon viselendő.

Ide vágó külön rendelkezés nélkül, az alkalmazottaknak vasuti szolgálathoz katonai egyenruha viselése tilos.

24. Esetleg felmerülő sürgős kérdésekben a cs. és kir. katonai parancsnokságok szükség esetén a vasuti felsőbbiségekkel egyetértve intézkednek és erről a honvédelmi miniszternek jelentést tesznek.

[The text on this page is extremely faint and appears to be bleed-through from the reverse side of the document. It contains several paragraphs of text, likely numbered 20 through 24, but the individual words and sentences are illegible.]

Utasítás

a karhatalmi osztagok parancsnokai számára.

1. A karhatalmak feladatai.

A karhatalmi osztagok megszállják a pályaudvarokat, műhelyeket, fűtőházakat, raktárakat stb.; ezen megszállásnál amennyire szükséges, a vasuti állomásfőnökökkel egyetértőleg járnak el.

A katonai karhatalmak a rend és közbiztonság fenntartása mellett a vasuti forgalom zavartalan lebonyolítását biztosítják, a vasuti épületek, berendezések stb. és a forgalmi eszközök megrongálását akadályozzák meg, továbbá az erre hivatott katonai és polgári vasuti hatóságok rendelkezéseinek szerezzenek érvényt.

Ha a parancsnok egyes üzemek, műhelyek stb. katonásításával van megbizva, ennek végrehajtására nézve az A. sz. melléklet mérvadó.

2. Alárendeltség.

A összes karhatalmi osztagok a cs. és kir. katonai parancsnokságok útján a honvédelmi miniszternek vannak alárendelve.

3. Szolgálati utazás.

A parancsnokok és különítményeknek összes vasuti szolgálati utazásai díjmentesek; ezen utazások céljaira a közlekedő vonatok bármelyike felhasználható, de kényszerítő ok nélkül a közlekedés rendes menetét zavarni, vagy megakasztani nem szabad. Számukra, ahol szükséges, hajtányok vagy pályakocsik rendelkezésre fognak hocsáttatni.

4. Felszerelés és lőszer.

A karhatalmi osztagok menetöltözethen tábori szerelvény nélkül, haditáska lőszerrel vonulnak fel.

5. Elhelyezés és élelmezés.

A cs. és kir. katonai parancsnokságok intézkedései szerint.

4. melléklet-hez
a 12 000/eln. 4 á: 1917
rendelethez.

Szigorúan titkos!

Támpontok

a rögtönítelő bírósági eljárásnál a katonai parancsnokok által követendő eljáráshoz.

Bérmozgalmak alkalmával előforduló munkamegtagadások megtorlására sok esetben a rögtönítelő bírósági eljárás lesz elrendelve.

Hogy ezen a zavartalan munkafolytatás biztosítására szolgáló éles eszköz hatásosan alkalmaztassék, szükséges, hogy mindazon parancsnokok és közegek, kik letartóztatásokat rögtönítelő bíróság előtt való megtorlás céljából eszközölnek, tisztában legyenek avval, hogy ezen bíróság mily bizonyítékok alapján hozhat marasztaló ítéletet, mert különben a rögtönítelő bíraskodás elrettentő hatása helyett az ellenkezőt eredményezi.

Miután munkamegtagadás eseteiben feltétlenül szükséges a bujtogatókat bíróság elé állítani, meg kell állapítani, kik azok a népfölkelő munkások, akik társaikat a munka felvételére irányuló katonai parancs után, az újbóli munkába állás megtagadására, vagy a felsőbbség iránti ellenszegülésre igyekeztek rábírni, vagyis bujtogatóként szerepeltek.

Ily bujtogatás bizonyítására rendszerint a következők lesznek alkalmasak:

1. oly *tanuk*, akik közvetlenül látták, illetve hallották, midőn egyesek a munka folytatására vonatkozó katonai parancs kiadása után a fentebb említett irányokban buzdító, biztató, bátorító szavakat intéztek társaikhoz,

vagy akik azt látták, hogy egyesektől bizonyos nyomtatott, vagy egyébként sokszorosított alakban előállított cédulák kerülnek szétosztásra, a melyek bujtogató tartalmuak; lényeges itt az lesz, hogy ily felhívások *forrásai*, vagyis azok a személyek, akiktől a szövegezés, kinyomatás (sokszorosítás) kiindult, vagy akik nagyobb mennyiségeknek forgalomba helyezését végezték, nyomoztassanak ki;

2. fontos bizonyíték lehet ily felhívások egy példánya, de különösen eredeti írásos *szövege*s a sokszorosítást végzett vállalat embereinek *tanuvallomásai*,

3. figyelembe veendő támpontot szolgáltathatnak oly *tanuvallomások* — esetleg rendőri hatóságoknál illetve közegeknél régebbi mozgalmakról rendelkezésre álló adatok — a melyek arról szólnak, hogy már a munka abbanhagyását megelőző időkben kik szerepeltek az *elégedetlenség szitóiként* s ehhez képest

4. súly helyezendő annak kiderítésére, hogy oly helyiségek atengedői (*korcsmárosok*, szokásos

gyülekezőhelyek gazdái, bérbeadói) ahol a sztrájkolók egybegyülnek, a jelenlegi *mozgalom* alatt látták s megfigyelték-e, hogy az említett rendszerinti *vezetők* mily *szerepet* tölthettek be a gyülekezés egybehívása, rendezése s lefolytatása körül, mondtak-e a gyülekezeten beszédeket s mily jelszavakat hangoztattak.

